

cházi v úvahu teprve při uplatňování nadzástavního práva a závisí na tom, zda v rámci úvěrové hypoteky skutečně vznikla nějaká pohledávka. Přípustnost zřízení nadzástavního práva na úvěrové hypotece nezávisí však na tom, že v době návrhu na zřízení nadzástavního práva v pozemkové knize již jest zajištěna nějaká pohledávka v rámci úvěrové hypoteky, nebo že návrhovatel současně s návrhem prokáže, že a v které výši pohledávka skutečně povstala.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu z

důvodů

napadeného usnesení, jež se shodují se základními právními hledisky, jež bývalý nejvyšší soud ve Vidni k této sporné právní otázce vyslovil ve svém plenisimárním rozhodnutí jud. čís. 234 (Gl. U. pokr. 7492) a která i tento nejvyšší soud sdílí.

Čís. 5876.

Kratší lhůty Šu 575, prvý odstavec, c. ř. s. neplatí pro nárok nájemníka proti pronajímateli na vydání klíčů od zdviže, o níž žalující nájemník ani netvrdil, že byla zřízena pouze pro jeho byt.

(Rozh. ze dne 24. března 1926, R I 211/26.)

V řízení o žalobě nájemníka proti pronajímatelům o vydání klíčů od zdviže odmítl odvolací soud odvolání podané čtrnáctý den, maje za to, že tu platí kratší lhůty Šu 575 c. ř. s. Nejvyšší soud změnil napadené usnesení v ten rozum, že přijal odvolání k soudu a uložil odvolacímu soudu, by pomina odmítací důvod, uplatněný v napadeném usnesení, o odvolání jednal a rozhodl.

Důvody:

Jest pravda, že v řízení o žalobě na odevzdání najatých místností platí kratší lhůty Šu 575 prvý odstavec c. ř. s. (sb. n. s. 2730), ale o taký případ tu nejde, jelikož žalobce nedomáhá se odevzdání najatého bytu, do kterého podle vlastního udání již v roce 1916 se nastěhoval, nýbrž vydání čtyř klíčů od zdviže, o níž žalobce ani netvrdil, že je zřízena pouze pro jeho byt. Neplatí tudíž pro tento případ kratší lhůty Šu 575 prvý odstavec c. ř. s.

Čís. 5877.

Měnová výhrada ve smlouvě pachtovní z doby před měnovou rozlukou.

(Rozh. ze dne 24. března 1926, R I 218/26.)

Dne 5. srpna 1918 (31. března 1920) uzavřela žalující kapitola se žalovanými pachtovní smlouvu, již jim propachtovala dvůr Ch. na 12 let.

Dle posledního odstavce čl. II. pachtovní smlouvy bylo pachtovné smluveno ve zlatých korunách měny zavedené zákonem ze dne 21. srpna 1892, čís. 126 ř. z. a zavázali se pachtující pro případ zavedení jiné měny, že budou pachtovné odváděti penízem odpovídajícím 18.000 K naznačené měny, ovšem v zákonných platidlech pak platných, a to i tehdy, kdyby zákonem byl zaveden jiný základ pro přepočítávání starších závazků. Tvrdíc, že tento případ nastal zavedením československé koruny podle zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., domáhala se žalobkyně na žalovaných, by bylo uznáno právem, že žalovaní jsou povinni doplniti žalobkyni 25.875 Kč na lhůtu pachtovného dospělou dne 1. července 1925 a odůvodnila žalobní nárok takto: Kolik žalovaná strana v platidlech měny čsl. jest povinna odváděti pachtovného, lze pro každý platební termín snadno vyšetřiti, poněvadž mincovním číslem 3280 korun ražených z 1 kg ryzího zlata byl dán pevný poměr zlaté koruny rak.-uherské ku jiným zlatým měnám, zejména ku zlatému franku a zlatému dolaru. Dle tohoto poměru byla 1 zlatá koruna všeobecně čítána za 1.05 fr. nebo 5 K za 1 dolar a odpovídalo tudíž smluvené pachtovné 18.000 K ražených dle zákona ze dne 2. srpna 1892 18.900 zlatých franků neb 3600 zlatých dolarů, jichž hodnotu v korunách čsl. lze dle kursu franku švýcarského a dolaru amerického na pražské burse pro jednotlivé platební dny přesně zjistiti. Důsledkem tohoto uplatňovaného nároku požadovala žalující strana od žalovaných manželů zaplacení dne 1. července 1925 splatné lhůty pachtovní penízem odpovídajícím hodnotě 4.500 zlatých korun a přijala složených 4.500 Kč jen s výhradou soudního uplatnění svého požadavku a tvrdí, že 4.500 zlatých korun odpovídá 4725 švýcarským frankům nebo 900 americkým dolarům. Procesní soud prvního stáří žalobu zamítl. Důvody: Právní poměr stran, z něhož jest žalováno, totiž poměr pachtovní, není sporný (§ 1090 a násl. obč. zák.). Spor jest jen o to, v jaké výši mají žalovaní platiti pachtovní činži za čtvrtletí ku dni 1. července 1925 splatné (§ 902 obč. zák.). V pachtovní smlouvě se stanoví, že pachtovné jest smluveno v korunách měny zavedené (v Rakousko-Uhersku) zákonem ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák. Jest nesporno, že vázala tato smlouva žalované ode dne podpisu návrhu smlouvy, t. j. od 5. srpna 1918. Dne 5. srpna 1918 trvala ještě říše rakousko-uherská a jest proto přirozeno, že smluveno pachtovné v měně rakousko-uherské t. č. dle zákona ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák. platící — totiž v zlaté měně 18.000 Kč ročně. Ve smyslu tohoto zákonného ustanovení nemůže býti sporu o tom, že dle čl. 1 byla to měna zlatá, jejíž početní jednotkou byla koruna a dle čl. III. bylo ustanoveno, že z 1 kg mincovního zlata jest raziti 2952 korun a z 1 kg ryzího zlata 3280 korun. Jedná se o to, jaký význam za změněných poměrů státních po zániku říše rakousko-uherské má v republice Československé smluvní závazek: — »Zavazují se proto pachtující pro případ zavedení jiné měny nebo jiného mincovního čísla, že budou pachtovné odváděti v obnosu odpovídajícím 18.000 K naznačené měny a to i tehdy, kdyby zákonem zaveden byl jiný základ pro přepočítávání starších závazků, ovšem v zákonných platidlech pak platných.« Soud posuzuje ve smyslu

Šu 914 obč. zák. v nov. znění § 102 vůli stran, bere ze slovního znění čl. II. odst. 4 pachtovní smlouvy, zejména z připojení obou vět tohoto odst. 4 slovem »proto« vyznačující příčinu, důvod, výklad — za zjištěno, že žalující strana v souhlasu s pachtýři chtěla tím dáti na jevo, že pachtovné až do skončení pachtu má vnitřní hodnotou odpovídati 1800 K zlaté měny rakousko-uherské dle zák. ze dne 2. srpna 1892 a to i tehdy, kdyby nová měna nebo jiné mincovní číslo zákonem bylo stanoveno. Jest však přirozeno, že v srpnu roku 1918 strany mohly míti na paměti jen měnové zákony v říši rakousko-uherské a nepočítaly tenkrát ještě se státním převratem. Leč tento převrat nastal a jeho vyšší moc zasáhla i v hospodářské poměry státních občanů. Říše rakousko-uherská zanikla a dne 28. října 1918 svolán a počal existovati Československý stát. Stát Československý dosud nevydal vlastní měny, pouze zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. po zjištění starých platidel ve smyslu zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n. nařídil v §u 5 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., že měnovou jednotkou jest koruna československá (Kč) a v §u 6 stanovil: Závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, splatné v oblasti Československého státu, platí se v Kč, při čemž se počítá 1 Kč za 1 K rakousko-uherskou. Tím vyslovena byla pro závazky v Československém státě splatné parita Kč s korunou rakousko-uherskou. Poněvadž tudíž závazek, o nějž jde, v K rakousko-uherských stanovený již ode dne skutečného převzetí pachtu — od 1. ledna 1920 jest splatný v oblasti samostatného státu Československého — váže obě strany zákon ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. a pachtovné nadále se má platiti v poměru 18.000 K = 18.000 Kč a to až do té doby, dokud jiným zákonem měnovým republiky Československé poměr ten změněn nebude. Zákon ze dne 10. dubna 1919 vydán byl proto, by zavedena byla hospodářská jistota a váže všechny občany stejně, ať má kdo hospodářskou výhodu nebo nevýhodu. Tak jistě vykládala i žalující strana zákon, když, jak nesporno a tím zjištěno, — pachtovné od 1. ledna 1920 až do 1. března 1925 (5¼ roku) bez výhrady přijímala podle poměru 18.000 K = 18.000 Kč. Změna tohoto právního stanoviska strany žalující od 1. dubna 1925 se dle zákona držeti nedá, dokud trvá parita K = 1 Kč. Stanovisko žalující strany, uplatňované v žalobě, nelze opřít ani o ustanovení §§ 986, 987, 988 a 989 obč. zák. a to proto, že dle smlouvy pachtovní čl. II. odst. 4 pachtovné smluveno v běžné měně rakousko-uherské dle zákona ze dne 2. srpna 1892 a nikoli ve zvláštním druhu peněz (§ 987 obč. zák.) efektivně. Stejně obdobné ustanovení má čl. 336 obch. zák. Měna dle zákona ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák. v Rakousko-Uhersku se do zániku nezměnila a převzata byla její měnová jednotka v paritě 1 K = 1 Kč zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. a jest proto i v republice Československé v platnosti bez ohledu na vnitřní hodnotu dřívější a nynější a nemá proto zde místa ani ustanovení § 989 obč. zák. o přepočítávání platů v mincích, jež vzaty byly z oběhu, na mince podobného druhu, které mají stejnou vnitřní hodnotu. Dle toho, co výše řečeno, že platiti se má v měně běžné a nikoli efektivních mincích, — jest vzhledem k měně československé dle zákona

ze dne 10. dubna 1919 pro platy v tuzemsku splatné, přepočítávání starších závazků v rakousko-uherské měně na československé koruny dle kursu franku švýcarského neb dolaru amerického nejen nepřipustným, nýbrž bylo by i vzhledem k finančnímu hospodářství státnímu nebezpečným, neboť takto mohly by se obcházet zákony o cizích valutách, vůči nimž by koruna československá na trhu domácím klesla, — což by finanční rovnováhu mohlo ohrozit. O d v o l a c í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by, vyčkaje pravomoci, v jednání pokračoval a znovu rozhodl. D ů v o d y: V době uzavření pachtovní smlouvy byly již poměry hospodářské neutěšené a nejisté. Koruna rakousko-uherská byla tehdy již značně znehodnocena. Tyto poměry předvíдалy dalekosáhlé změny v oboru hospodářském, jichž rozsah nemohl býti nikomu ještě znám, ale jistě byly příčinou toho, že do smlouvy pachtovní pojata bylo ustanovení o placení pachtovného. Ustanovení to je zcela povšechné a nelze z něho vyvoditi, že se vztahovalo jen na změnu měnových zákonů bývalé říše rakousko-uherské, nýbrž na každou změnu měnových zákonů, která v budoucnosti nastati mohla a která by měla v zápětí znehodnocení vnitřní hodnoty smluvního pachtovného 18.000 K. Z ustanovení odst. 4 čl. 2 pachtovní smlouvy plyne, že žalující straně šlo hlavně o to, by byla v případě takových změn zabezpečena a aby se jí na pachtovném dostala taková hodnota, která odpovídá relaci dle zákona ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák. Měla proto žalující strana na mysli jen hospodářské zájmy. Smlouvu tuto podepsali žalovaní a dlužno proto míti za to, že s obsahem jejím plně souhlasili. Dle ustanovení čl. 2 této pachtovní smlouvy bylo pachtovné smluveno v korunách měny zavedené zákonem ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák., dle jehož článku III. se razí z jednoho kilogramu ryzího zlata 3.280 K, a zavazují se proto pachtující pro případ zavedení jiné měny nebo jiného čísla mincovního, že budou pachtovné odváděti v obnosu odpovídajícím 18.000 K naznačené ráže a to i tehdy, kdyby zákonem zaveden byl jiný základ pro přepočítávání starších závazků, ovšem v zákonných platidlech pak platných. Již dle tohoto znění mělo býti pachtovné v době uzavření smlouvy placeno dle naznačené ráže, totiž v hodnotě, která odpovídá měně zákona ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák., dle jehož III. článku se razí z jednoho kilogramu ryzího zlata 3.280 korun. Tato povinnost trvá i po zavedení československé koruny a proto musí se žalující straně dostat taková hodnota pachtovného, která odpovídá této ráži. S názorem prvního soudu, že zákonem ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. nebyla zavedena nová měna, souhlasiti nelze, an zákon ten výslovně zavádí měnu československou, dle které jedna koruna rakousko-uherská rovná se jedné koruně československé. Tento poměr však byl by pro tento spor rozhodným jen tehdy, kdyby tu nebylo smluvního ustanovení, dle kterého pachtovné má odpovídati zákonu ze dne 2. srpna 1892, čís. 126 ř. zák., že pachtýři mají platiti pachtovné v obnosu 18.000 K ráže uvedeného zákona. Nastal proto případ ustanovení odst. 4 čl. II. pachtovní smlouvy. Jest sice pravda, že žalující strana nevymínila si pachtovné ve zvláštním druhu peněz, ale jisto jest, že dle shora uvedeného ustanovení má co do vnitřní

hodnoty odpovídati relaci zákona čis. 126/1892. A že této relaci neodpovídá československá koruna, o tom nemůže býti pochybnosti. Žalující straně nemůže býti na újmu, že až do 1. dubna 1925 bez výhrady přijímala pachtovné v československých korunách. Tím vzdala se jen nároku na doplnění pachtovného za minulá léta a prospěla žalovaným, ale nevzdala se práva uplatňovati svůj nárok ve smyslu pachtovní smlouvy i do budoucnosti. Ovšem nelze souhlasiti s názorem žalující strany, že jest oprávněna přepočítavati pachtovné 18.000 K na švýcarské franky nebo americké dolary a zpět na koruny československé. Žalující strana má pouze nárok, by jí pachtovné placeno bylo v hodnotě, odpovídající shora uvedené ráži dle bursovního kursu zlata a stříbra. Touto hodnotou však prvý soud se nezabýval a ji nevyšetřil, poněvadž byl odchylného právního názoru.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu, by rozhodl znovu o odvolání, nehledě ke zrušovacímu důvodu.

Důvody:

Dovolací soud nesouhlasí s právním názorem, z něhož vycházel odvolací soud při posouzení věci. Odvolací soud nemá za to, že žalobkyně jest oprávněna přepočítati pachtovné na švýcarské franky nebo americké dolary a zpět na Kč, ale přiznává jí nárok, by pachtovné bylo placeno v hodnotě odpovídající ráži ve smlouvě naznačené podle bursovního kursu zlata a stříbra. S tímto názorem dovolací soud nesouhlasí, důsledkem toho neuznává nutným, by jednání bylo v tomto směru doplněno. V první řadě domáhá se žalobkyně částky odpovídající výpočtu, jemuž za základ položen byl kurs amerického dolaru, ne však bursovní hodnota zlata a stříbra. Soud své stolice nezabýval se tudíž právem hodnotou, jež má sloužiti za základ tomuto druhému výpočtu, a nebylo důvodu ke zrušení rozsudku, nehledíc ani k tomu, že není bursovního kursu drahých kovů. Bez ohledu na to není však nárok na zvýšení pachtovného přes 18.000 Kč odůvodněn ustanovením posledního odstavce čl. II. pachtovní smlouvy. První věta tohoto odstavce rozuměla se při pachtovní smlouvě sjednané na nynějším území Čsl. republiky vzhledem k nemovitosti tam se nalézající před 28. říjnem 1918 sama sebou, neboť tehdy nebylo jiné než korunové měny zavedené zákonem ze dne 2. srpna 1892, čis. 126 ř. zák. Doložka: »dle jehož článku III. se razí z jednoho kilogramu ryzího zlata 3280 K,« neměla tvrzeného významu, ježto nebylo smlouveno, že pachtovné se má platiti ve zlatě, t. j. zlatými mincemi, anebo že se má platiti papírovými penězi v hodnotě odpovídající částce 18.000 K ve zlatě, a jest obecně známo, že v srpnu 1918 byla skutečná hodnota papírové koruny hluboko pod hodnotou zlaté koruny. Podle smlouvy mohli žalovaní platiti pachtovné i papírovými penězi v nominální hodnotě 18.000 K, tudíž mnohem méně, než připadlo na 18.000 K podle poměru 3280 K k 1 kg ryzího zlata vzhledem k obecné ceně tohoto kovu. Vzhledem k tomu nebylo na závazku žalovaných pachtěřů nic změněno zákonem ze dne 10. dubna 1919, čis. 187 sb. z. a n., jímž

byly upraveny oběh a správa platidel v Československém státě tím způsobem, že neoznačené bankovky rakouskouherské banky přestaly býti zákonným platidlem, zlaté mince zůstaly až na další v oběhu, a jako měnová jednotka pro oblast Čsl. státu označena byla koruna československá (Kč) bez určení mincovního čísla neb ráže. Takovouto úpravu měny neměly a nemohly míti strany v čase sjednání smlouvy na mysli jako zavedení jiné měny nebo jiného čísla mincovního, neboť šlo jim, jak je viděti z doložky připojené k první větě, jedině o případ, že koruna rakousko-uherská bude nahrazena měnovou jednotkou, jež by co do čísla mincovního neodpovídala ustanovení, že z kg ryzího zlata raží se 3280 jednotek. Na tomto mincovním čísle nebylo ničeho změněno uvedeným zákonem, neboť jim nebyla stanovena relace Kč jako měnové jednotky ke zlatu, naopak převzal Čsl. stát bývalou rakousko-uherskou korunu jako měnovou jednotku pod označením Kč, ustanoviv výslovně, že závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, splatné v jeho oblasti, platí se v Kč, při čemž čítá se Kč za K rakousko-uherskou. Mincovní číslo nebylo při tom změněno, takže žalovaní odvádějící pachtovné ročních 18.000 Kč odvádějí částku připadající podle ustanovení smlouvy na 18.000 K naznačené ráže, t. j. rakousko-uherských korun. Není tudíž oprávněn názor zastávaný odvolacím soudem, že by žalovaní měli platiti částku v Kč odpovídající dočasné bursovní, správně tržní ceně množství zlata připadajícího na částku 18.000 K podle poměru 1 kg k 3280 K, tudíž asi 5½ kg zlata, stejně však není oprávněn názor žalující strany, jež bere na pomoc hodnotu zlatého dolaru. Právě nemožnost výpočtu podle hodnoty kovu, t. j. ať neraženého zlata anebo zlatých mincí, je dokladem neoprávněnosti žalobního nároku.

Čís. 5878.

Oprávněný z práva předkupního může se domáhati ujednaného knihovního jeho zajištění i po té, když mu zavázaný nabídl nemovitost k výkupu a on (oprávněný) nabídku přijal.

(Rozh. ze dne 24. března 1926, Rv I 1548/25.)

V kupní smlouvě vyhradil si prodatel předkupní právo k prodané nemovitosti. Proti žalobě, již domáhal se na kupiteli nemovitosti, by svolil, aby předkupní právo bylo vtěleno a by zhotovil listinu schopnou vkladu, namítl žalovaný, že předkupní právo zaniklo, ježto žalobce přijal nabídnutý mu výkup věci, pročež nemůže se žalobce domáhati jeho knihovního zajištění. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Odvolací soud opírá své rozhodnutí v podstatné části o předpoklad, že žalovaný, zamýšleje zciziti dům č. p. 12 v B., nabídl jej žalobci k vý-